

Р.В. Яковенко, к.е.н., доцент,
доцент кафедри економічної теорії,
маркетингу та економічної кібернетики
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький

ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛЕЙ У ДОСЛІДЖЕННІ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Математично, людський потенціал (ЛП) може бути виражений так [1, с.66]:

$$\text{ЛП} = \text{ЧН} \times \text{ЕФ} \quad (1)$$

де *ЧН* – сукупна чисельність населення;

ЕФ – соціально-економічні функції, які виконує наявне населення на певний момент.

Зростання людського потенціалу може відбуватись як за рахунок зростання чисельності населення, так і за рахунок посилення застосування людиною своїх економічних функцій.

Велике значення при цьому матимуть наступні показники:

1. Чисельність населення та тенденція його руху у динаміці.
2. Середній обсяг економічних функцій, що виконує одна людина.
3. Частка непрацездатного населення непрацездатного віку в структурі людського потенціалу.
4. Частка жінок репродуктивного віку в структурі чисельності населення.
5. Частка реалізованих підприємницьких здібностей (за виключенням тіньового сектору).
6. Частка реалізованого творчого таланту.
7. Тривалість життя людини.
8. Тривалість спроможності самозабезпечення людини.

Нагромаджений обсяг здібностей людського потенціалу може суттєво перевищувати математичну суму спроможностей окремих особистостей, через суспільний характер розвитку людини, поділ, спеціалізацію та кооперацію праці, суперечності розвитку людського потенціалу [1, с. 67].

У результаті наукових досліджень встановлено, що приблизно на 50% здоров'я людини визначає її спосіб життя. Негативно позначається на формуванні здоров'я і несприятлива екологічна ситуація, зокрема забруднення повітря, води, ґрунту, а також складні природнокліматичні умови (внесок цих чинників – до 20%). Істотне значення має стан генетичного фонду популяції, схильність до спадкових хвороб. Це ще близько 20%, які визначають сучасний рівень здоров'я населення [2, с. 144]. Охорона здоров'я населення займає при цьому до 10%.

Аналізуючи таку ситуацію, залежність стану здоров'я (Z) можна виразити математично, проте ця формула матиме вірний характер лише для України на нинішньому етапі.

$$Z = 0,5 S + 0,2 K + 0,2 G + 0,1 M \quad (2)$$

де S – спосіб життя;
 K – природно-кліматичні умови;
 G – генофонд;
 M – стан охорони здоров'я.

Ефективність формування людського капіталу підприємства (ЕФ) розраховується за формулою:

$$ЕФ = H / B \quad (3)$$

де H – сума активів людського капіталу підприємства;
 B – витрати підприємства на формування людського капіталу [3, с. 11].

Враховуючи, що основними складовими людського потенціалу є здоров'я (тривалість життя), рівень освіти (кваліфікація, знання) і добробут (рівень життя) [4, с. 28], ми можемо розкрити витрати (B) підприємства на формування людського потенціалу таким чином [1, с. 118]:

$$B = Z + O + K \quad (4)$$

де B – витрати підприємства на формування людського потенціалу;
 Z – витрати на збереження та поліпшення психічного та фізичного здоров'я;
 O – витрати на підвищення освіти та кваліфікації;
 K – кошти, що спрямовуються на підвищення рівня добробуту.

Список літератури:

1. Яковенко Р. В. Відтворення людського потенціалу в умовах трансформаційної економіки : дис. ... кандидата екон. наук : 08.00.01 / Яковенко Роман Валерійович, К., 2011. – 213 с.
2. Грішнова О. А. Людський розвиток : навч. посіб. / Грішнова О. А. – К. : КНЕУ, 2006. – 308 с.
3. Тертична Л. І. Соціально-економічна ефективність людського капіталу України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.09.01 „Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика” / Л. І. Тертична. – К., 2004. – 20 с.
4. Михайлова Л. І. Формування та розвиток трудових ресурсів як складової капіталу АПК : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора екон. наук : спец. 08.07.02 „Економіка сільського господарства і АПК” / Л. І. Михайлова. – Суми, 2004. – 36 с.